

N á v r h

ZÁKON

ze dne2019,

kterým se mění zákon č. 155/1995, o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb. a zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., 148/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 191/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 244/2019 Sb. a zákona č. 315/2019 Sb. se mění tak, že za dosavadní § 67b se vkládá nový § 67c, který zní:

„§ 67c

(1) Procentní výměra vypláceného starobního důchodu se zvyšuje o 500 Kč měsíčně za každé dítě, o které před dosažením jeho zletilosti osobně pečoval poživatel důchodu alespoň po dobu deseti roků. Má se za to, že podmínka péče je splněna u poživatele důchodu, který je nebo byl rodičem dítěte, jeho osvojitelem nebo pěstounem.

(2) Zvýšení náleží jen té osobě, která o dítě pečovala v největším rozsahu. Přitom se má za to, že v největším rozsahu pečovala o dítě jeho matka.“

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti 1. ledna 2022.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, hlavní principy navrhované právní úpravy a nezbytnost navrhované právní úpravy

Strategický rámec Česká republika 2030 upozorňuje na strukturálně nevýhodné postavení rodin s dětmi v naší společnosti a ve svých cílech stanovuje směry nápravy. Společenské klima vůči rodinám se má změnit, aby bylo všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky mají být minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství mají požívat zvláštní zákonné ochrany a mají být společensky vysoce oceňovány. Mají být nastaveny vhodné socioekonomické podmínky podporující dobré fungování rodin. Ty se mají zaměřit na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory a mají tak umožňují získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.

Jedním z aspektů nevýhodného postavení rodin je i nepříznivý dopad péče o děti na výši důchodů. Proto se za účelem částečné nápravy nespravedlivě nízkých důchodů matek (případně jiných osob v roli nejvíce pečující osoby), které přispěly do důchodového systému tím, že pečovaly o děti a vychovávaly děti, navrhuje zvýšení procentní výměry starobního důchodu o 500 Kč měsíčně za každé vychované dítě. Právě časově náročná péče o děti a výchova dětí je hlavní příčinou nižších důchodů matek (případně jiných pečujících osob), a to hlavně kvůli s tím souvisejícímu omezené možnosti kariérního růstu, zkráceným úvazkům či kvůli kratší době pojištění a chybějícím náhradním dobám.

Podmínka péče o dítě stanovená pro navýšení je splněna, jestliže poživatel důchodu osobně pečoval o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Navýšení náleží vždy jen té osobě, která se na péči o dítě podílela nejvyšší měrou. Vyvratitelná právní domněnka přitom stanoví, že takovou osobou je matka dítěte.

Toto opatření by mělo být dočasné a v budoucnu by mělo nahrazeno systémovým řešením, které vyváženě zohlední řádnou výchovu dětí jako stejně důležitý vklad do důchodového systému, jako jsou finanční odvody do systému.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

3. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů Evropské unie

Navrhovaná úprava není v rozporu s právními předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie ani s obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh není v rozporu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí

Dopad opáření do přímého zvýšení výdajů důchodového systému v rámci státního rozpočtu představuje cca 16 miliard Kč ročně s následujícím mírným nárůstem. Vzhledem k tomu, že příjemci starobního důchodu většinu takto získaných prostředků bezprostředně utratí v domácí ekonomice, lze předpokládat rychlý návrat části prostředků prostřednictvím daně z přidané hodnoty a rovněž následný prorůstový efekt s dalším zvýšením příjmů státního rozpočtu. Finální dopad do státního a veřejných rozpočtů tak bude zhruba poloviční, tj. asi 8 miliard Kč. Návrh nemá dopady na rozpočty obcí a krajů.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí České republiky a sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava bude mít příznivý finanční dopad na starobní důchodce, kteří se převažující měrou podílely na péči o dítě. Úprava nebude mít nepříznivé dopady na podnikatelské a životní prostředí ani na osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů, zhodnocení současného stavu a navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, zhodnocení korupčních rizik, zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrhem zákona nemá dopady v oblasti ochrany soukromí, osobních údajů, zákazu diskriminace, korupčních rizik, ani bezpečnosti či obrany státu. Návrh není v rozporu se zásadou rovnosti mužů a žen. Předpoklad, že se na péči o dítě nejvyšší měrou podílela matka dítěte, je pouhou vyvratitelnou právní domněnkou a případný nárok jiných osob jí není dotčen. Použití domněnky je přitom odůvodněné společenskou realitou, kdy se na péči o dítě především v jeho nejmladším věku obvykle podílí právě matka.

B. Zvláštní část

K čl. I

Výměra starobního důchodu se zvyšuje o 500 Kč za každé dítě, o které poživatel důchodu pečoval před dosažením zletilosti dítěte po dobu alespoň 10 let. Stanoví se přitom vyvratitelná právní domněnka, že rodiče dítěte, jeho osvojitel a pěstoun podmínku desetileté péče splňují. Tím není dotčena možnost příslušného orgánu sociálního zabezpečení na základě jím zjištěných skutečností rozhodnout ex officio o opaku.

Zvýšení náleží jenom jedné osobě a to té, která se na péči o dítě podílela nejvyšší měrou. Další vyvratitelná právní domněnka stanoví, že takovou osobou je matka dítěte. V případě uplatnění nároku na navýšení jinou osobou než matkou dítěte nebo v případě důvodných pochybností může o tom, zda se příslušná osoba podílela na péči o dítě nejvyšší měrou, rozhodnout příslušný orgán sociálního zabezpečení.

K čl. II

Účinnost zákona je navržena v souladu se zákonem a zvyklostmi tak, aby před jejím nabytím byla dostatečná legisvakantní lhůta.

Předkladatel:

Marian Jurečka, v. r.

Jan Bartošek, v. r.

Marek Výborný, v. r.

Vít Kaňkovský, v. r.

Ondřej Benešík, v. r.

Stanislav Juránek, v. r.

Jan Čížinský, v. r.

Pavla Golasowská, v. r.

Pavel Bělobrádek, v. r.

Jiří Mihola, v. r.